

ПУТОПИС

Kratak izlet uz reku Niah

Ovaj deo sveta u kome je rasut Indonezijski arhipelag sa više od 14000 ostrva, je svet pun misterija i čudesa. Jedan ljudski vek bi bio taman dovoljan za jednu osrednju enciklopediju o tome.

Nekoliko veoma velikih ostrva kao Sulavesi (Celebes), Java, Sumatra, Borneo, na stotine osrednjih i na hiljade malih, nazovimo ih malim, ostrvima.

Nejžešće kiše i padavine su u tom delu sveta takodje pa nije iznendjenje da su i reke prilično pozamašne...

Neko vreme sam proveo na Borneu, provincija Saravak, uglavnom oko Mirija, Bintulu, Sibiu. Ne znam dali zato što sam odrastao na Moravi ali reka je moja omiljena prirodna tvorevina. Nerazdvojan deo mog detinjstva, lepote, radosti, simbol života i slobode, pa, kad naidjem na reku, mnogo se dobro osećam.

Tako, po dolasku na to ostrvo, odmah me je oborila ta masa vode, te reke što se valjaju sa visokih i strmih planina. Ostrvo je veličine oko 750000km² (kao tri stare Jugoslavije) totalno načičkano velikim planinama pokrivenim neprohodnim džunglama

i naravno, ima bezbroj nemilosrdnih reka. Iza svakog brda, reka.

Reke su još uvek jedini način pristupa unutrašnjosti ostrva.

Takodje, iskorišćene za transport drveta. Masivan transport posečenih stabala.

U poslednjih nekoliko dekada krčenje šuma je vrlo unosan i nemilosrdan biznis u ovom delu sveta. Kako se seča odvija tako se pravi staza za pristup teških vozila i za prodiranje dublje i dublje u unutrašnjost džungle. Tim putevima se po nekada može stići tamo negde... ako imaš odgovarajuće vozilo. Vrlo su džombast, grubi, blatnjavi, kameniti, veoma strmi. Vozi se samo prvom. Na takvim putevima nije pametno zateći se kada pada kiša. Ta silna voda se sliva niz to što predstavlja put i bujica može da te zanese, odnese, zatrpa.

Neka mesta u unutrašnjosti su postala i turističkih atrakcija; obično gde su neke pećine, izvori, stene, itd. U novoje vreme uspostavljen je i vazdušni most, mali avioni sa desetak sedišta, odprilike.

Ali uzevši u obzir to ogromno prostranstvo totalno prekriveno planinskim šiljcima, zakrčeno gustom, vlažnom, mokrom, umršenom, džombastom džunglom, reke su često jedini način da stigneš u nedodjiju...!

Mnogobrojna plemena koja tamo žive komuniciraju sa civilizacijom samo tokovima reka. Ima i onih koji ne žele da imaju kontakta sa novim svetom. Malo. Za sada.

Uputiti se rekom bez nekog dobrog plana je samo za one neustrašive istraživače proteklih vekova kojima je adrenalin u krvi. Pre ili posle naidješ na brzake, vrlo ozbiljne brzake, pa moraš van, da preneseš čamac preko.

Van, znači na obalu koja je totalno zarašla u gusto, sitno rastinje, puzavice, vise nad vodom, nemaš gde nogu da staviš. Jedan od problema.

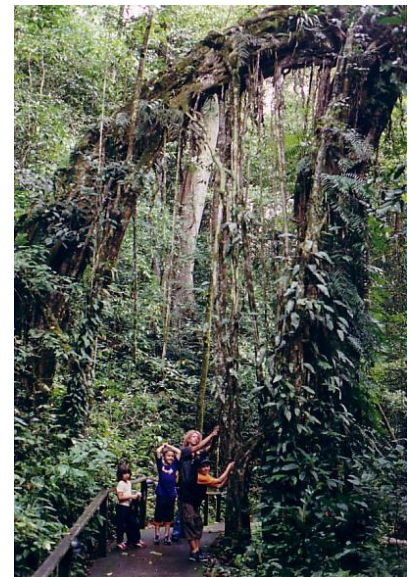
Drugi. Planine. Kiša pada skoro svake noći. Reke su vrlo duboke, vrlo brze, vodostaj može brzo da se promeni sa dolaskom kiše, nije da se usidriš i nije da staneš i da zevaš okolo kao na Moravi.

Opet, izgubiti se u ovoj ovde džungli znači izgubiti se poslednji put. Mnogi su se prevarili i... otišli tamo u žbunje.....

I ako im ponos nije dozvolio da posle 5 pogrešnih koraka počnu naglas da viču i kukakju kako bi ih neko iz ekipe još uvek mogao čuti... kraj.

Nikada, nikoga nisu našli. Ima slučajeva, znam za dva, kada je helikopter pao i propao u 40 metara visoke krošnje. Nikada ih nisu našli pored sve tehnologije i pomoći domorodaca.

Pričam sa domorodcima o tome, kao: *idete li vi malo dublje u šumu, u lov.*

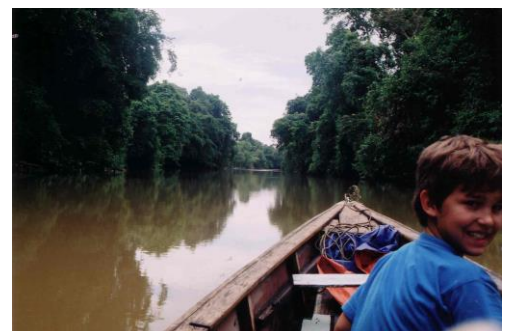
Ne. Retki su oni koji su upoznali svoju okolinu do te mere da razaznaju „pravo stablo od dva ista“. Običnom oku, sve je potpuno isto bilo gde da pogleda.

Užas!

Jednom sam zapao u recimo sličnu situaciju. Prilikom one naše večernje šetnje kroz džunglu utorkom.

Naravno, vodič je obeležio trasu belim trakama tako da je teško da se izgubiš ali...

Staze nema, jaruge pune vode, ide se baš kroz divlji teren. I u jednom periodu ostanem sam, *you know* ono, ma znam ja, vidim. Neću da čekam „penzionere“ iza mene, sporaći. Naravno, suton je i promašim jednu belu traku.....naučio sam dobru lekciju. Srećom stanem i nisam pokušao da tražim izlaz.... A traka na tri metra od mene...tamo gde mi ne bi na pamet palo da pogledam u brzini.

Dosta je bilo jednostavnih tripova po manjim rekama i jedan malo ozbiljniji.

Prvi put sam išao uz Niah reku. Da provozam mladunce.

Od glavnog puta za Bintulu skrene se na manji put do mesta Batu Niah. Mali gradić sa baš dobrom hranom. Reka ide kroz grad. Šidješ na stepenište i za sitne pare stari čamdžija će te voziti desetak kilometara uzvodno do staze koja vodi do Niah pećina.

Obzirom da je reka manja, ali duboka, ima puno mladih krokodila koji koriste ove mirne vode za odrastanje. Nisu veći od metar. Nisu agresivni, a i znaju sa kim imaju posla. Čovek.

Šunjaju se oko čamca više iz radoznalosti. Lako ih možeš uhvatiti za rep.

Duž reke su stare drvene naseobine za one najsiromašnije. Za njih su ovi mladi krokis kao domaće životinje. Vijugamo uzvodno, voda je kao ogledalo, mutno ogledalo, naravno, znak da se negde uzvodno seče šuma.

Trip je kratak i miran.

Pristanemo kod jedne naseobine, nazovimo to turističko selo, izletišta gde ima nekoliko drvenih baraka za prenoćište. Super su unutra, uvek me podsećale na one brvnare oko Sjenice. To obično ostanemo par dana. Lep je osećaj noću. Kakofonija zvukova i tišine, nezaboravna atmosfera.

Ali prvo idemo tom stazom da vidimo te pećine. Staza je kultivisana za turiste pa nema razloga za brigu. Napravljena od dasaka, na konstrukciji od drvenih stubova, nadgradjena nad tim jarugama i rupama između korena tog džinovskog drveća. Kao neki beskrajni most.

Klizava je do neba, ovde je uvek vlažno i mokro. Definitivno ne bi bilo moguće izvaditi nekoga iz te jaruge bez stuba ili konopca. Sa jedne strane je čak i dublje, nešto kao potok, sliv kojim se kiša cedi negde u neku reku.

Idemo skoro sat kroz tu prosečenu džunglu. Tu se prvi put susretosmo sa drvećem izbliza, t.j. sa konfiguracijom stabla, masivnih stopa korena, pristupa i džinovskih puzavica. Pristup stablu je nemoguć, ne postoji ni stopa ravnog tla. Oko tih masivnih šapa korena su jaruge pune vode, duboke i po tri metra. Čudimo se kako ih uopšte seku.

Ali znamo da je čovek čudo od deteta pa se brzo utešimo, kako i zašto.

Da.

Najimpresivnije je Belian drvo, vrlo je tvrdo, živi preko hiljadu godina. Ponekada je oprhvano puzavicom koju zovu smokva smrti. Ona ga godinama opkoljava, steže i na kraju uguši.

Idemo i pazimo da se ne okliznemo i padnemo u taj ambis pored staze. Da skratim.

Posle sat vremena izbijemo na čistinu, tu smo na padini brda u kome su te špilje, haha!. A preko useka puca vidik na suprotnu stranu, na padinu planine nasuprot nas. Ogromna „jaruga“ između „nasi i njih“.

Hmmm! Nije baš neko objašnjenje, dalje.

Elem, stane nam dah.

Pa obilazimo pećine. To u stvari ne bih zvao pećinama. To su ogromne dvorane, široke, duboke, visoke... ovo ostrvo je poznato po tim prirodnim kreacijama.

Interesantne su za turiste jer se u tim pećinama takodje mogu videti popularna lastavičja gnezda. Vrlo skup specijalitet kod onih koji ne znaju šta će više od besa, pretpostavljam. Taj sekret dostiže cenu i do 2000 dolara za paketić. Gnezda su na svodu i da bi ih dosegli postavljaju set motki, stuba, lijana, ono što je pri ruci. Mi bismo rekli opasan i komplikovan posao. Oni ne bi.

Srećom, skupljanje tog specijaliteta je rezervisano samo za lokalni svet.

Uz Baram reku do Mulu planine

Jedna od razumno prihvatljivog toku za krstarenje radoznalih likova je trip uz Baram reku ka Mulu planinama. Relativno jednostavan i bezopasan trip.

Odredište je nacionalni park u toj planini u kome ima bezbroj velikih pećina, samo je mali broj ispitan do sada.

U novije doba može se stići avionom, sjajan trip da se bolje vide ove crne planine.

Ali još uvek postoji mogućnost da se stigne rekama. Kao i nekada. Naselja i sela su obično locirana na obalama reka, naravno. Jedini način da se stigne ili ode negde. Reka.

Pa je uvek moguće naći „žrtvu“ i ubediti ga da te odveze do sledećeg sela. Za skromnu sumu, i dalje.

Konkretno, do pećina u Mulu planini stiže se rekama Baram, Tutoh i Malinau.

U ovom delu provincije Saravak najveća reka je Baram. Kod ovog grada Mirija uliva se u more.

Ide negde daleko u planine ka provinciji Kalimantan, Indonezijski deo ostrva.

Srećom, naš trip ne ide tako daleko. Negde na pola puta, kod mesta Long Kiput skreće se u pritoku Tutoh, pa opet uzvodno do njene pritoke Malinau koja baš vijuga kroz to lepo turističko selo na „štakama“. Taj turistički rizort je sav od drveta, na platformi od dasaka i na stubovima i do 15 metara visine, ispod tebe je džungla, nemoj da padneš preko ograde.

To drvo, boja i miris i kako je to dobro urađeno je priča za sebe.

Neverovatan osećaj.

Manje više, sve nastambe po džungli su podignute nekoliko metara od tla na platformu od dasaka; što zbog džombastog terena, vlage, što zbog insekata i životinja. Ovde je drveta u izobilju i ne štedi se.

U pravoj liniji Mulu planina je oko 100 km udaljena od obale. Ali reke su vijugave pa trip uzme osam do deset sati, zavisno transporta i od vremena. U najboljem slučaju.

Kreće se sa nazovi pristaništa u seocetu Baram, dvadesetak minuta od Mirija. Pristanište je pretrpano balvanima, na stotine. Obala muljevita, takodjer pokrivena balvanima, *koliko drva za zimu.....*

Kao što rekoh, seča drveća je masivna! Jedan od glavnih izvora prihoda u državi. Mnoge su padine ogolele. Zbog toga je reka potpuno žuta od gline koju sada kiše ispiraju u tok. Cele godine, žuta reka Baram.

Obično se balvani tovarne na rečne šlepere i spuste do ovog pristaništa gde se utovaraju u brodove za dobre ljude po Evropi, Americi i Australiji i ko zna gde još. Stabla ponekad ispadnu, ispuste se i naš dragi Baram je pun drveta. Ploveći uzvodno „čamdžija“ treba da uvek bude na oprezi.

Prva noga je trip do gradića Marudi.

Takozvani dugi i brzi čamci, „*ekspres boat*“ saobraćaju 3 puta dnevno svakog dana.

Čamac je pun lokalaca što se vraćaju sa pijaca ili trgovina.

Razgovorljiv i jednostava svet, koji te uvek gleda u oči dok razgovarate, već su se navikli na mene i Nilsa od pre. Postali smo vremenom inventar.

Baram je pun krokodila. Ponekada ih vidimo, uglavnom kada čamac plovi bliže obali. Reka je masivna, što dalje idemo sve smo više „sami“. Ali ovaj deo puta je plovani i miram. Poznata tura.

Baram reka

Od Marudija prelazimo u drugi čamac, takodjer brz, sve do Long Teravan naseobine. Reka se sada malo sužava i čini mi se da je struja jača. Vegetacija je sada potpuno prekrila obale. Sijaste prica i cvrkuta okolo.

Već ima više onih sablasnih stabala što štrče iz vode, ponekad ih pomešamo sa krokodilskim ledjima. Naš krmanoš je oprezniji. Smanjuje brzinu iz predostrožnosti. Ipak, sat kasnije, TUP!

Drmnu nas dobro i čamac se zanese na stranu. Jedno veliko stablo desetak santimetara ispod vode, nemoguće videti ga. Neko dete zaplaka uz majku.

Srećom nije bilo štete, barem ne očigledne. Drvo kliznu pored čamca i ode da traži sledeću žrtvu.

Usput po neko selo na obali, radoznala deca gledaju i mašu retkim prolaznicima.

Po negde pristanemo da se osvežimo i da obavimo neizbežni šoping. Već je to ustaljena praksa kada ima stranaca na čamcu.

Prilika za meštane da nešto prodaju. Po selima su uglavno starci i deca. Odrasli rade u gradu. Starice izradjuju djindjuve i masu drugih lepih rukotvorina koje prodaju ovakvima kao i mi. Iako smo već sve takve ukrase kupli više puta tu i tamo neizbežno je da kupimo još i još.

Vrlo simpatičan i lep narod, dostojanstven i skroman. Nije poput raznih komšija koji ti stalno sede za vratom i moljakaaju za nešto.

Od ulaska u Tutoh reku voda je postala nemirna i brza. U daljini se već vidi vrh te crne planine.

Od sada je putovanje truckavo i vlažno i poprskano svaki čas. Naš krmanoš poznaje teren jer vidim da stalno ide levo desno kako bi izbegao veće stene ispod vode. Tutoh nije baš bistar, očito i ovde negde krče šume.

Ali predeli okolo su sve fascinantniji i strmiji. Velike gromade stena su sve češće po obalama, po neki tesnac u kome voda dosta jače ključa, ništa što bi zabrinulo kormilara. I dalje puši, samo se nasmeje kada nam se pogledi susretnu. Ostali putnici i ne reaguju. Dan kao i obično.

Da nas uteši kaže da u ovim vodama nema krokodila. Voda je brza a i hladno im je ovde. Ipak nismo poverovali.

Traje već dugo ovaj trip. Posle pola sata već smo „vlažni“ do gole kože. Sada su slapovi baš neprijatni. Krmanoš nam kaže da obično nije ovako, navodno vodostaj je u porastu i uskoro će ova linija da prestane da radi dok ne prođe period monsuna. Onda je počela i kiša. Samo smo nas nekoliko ne-lokalaca bogoradili zbog dobrog vremena. Onih nekoliko lokalaca ni reči kao po običaju. Njih je teško ikada videti da se žale ili zanovetaju. Kakvi mirni i staloženi karakteri.

Jedna žena mi ponudi bananu, neka čudna vrsta, valjda da me uteši kad vide kako sam glasan.

Nekako smo se dovukli do Long Teravana. Bilo je već četiri sata.

Iskrcasmo se. Lokalci nestaše u raznim pravcima, srećan put nam poželeše. Zavideo sam im što idu kući.

Naš kapetan nam reče da sačekamo dok vidi za sledeći prevoz. On ne ide dalje. Odavde se plovi manjim čamac, kaže. Nije ekspres, bez cirade ili kabine. Samo čamac.

Dobro, znali smo za to. Da ga sačekamo u restoranu. *Nasi goreng* i čaj su legli kao lek.

Kiša nije prestajala.

Malo potom evo ga naš čovek sa dobrim vestima.

Nema čamca danas.

Kako nema?

Nije vreme dobro. videće Ipoh, naš sledeći vozač čamca, za sutra ujutru. Bez obećanja. Obično bih reagovao burno zbog netačnosti ali... na ovom ostrvu to je praktično nemoguće. Dali zbog vode ili zato što su svi normalni i niko ne viče i urla i žali se kao kod kuće...neznam. Mir i spokoj.

Pokazaše nam neki jeftin ali čist hotel, u lokalnom smislu. Tu da prenoćimo pa ako bude sutra prilika....

Ako ne, uvek možemo nazad.

Uveče sedimo ispred birtije, pijemo pivo i zasmajavamo lokalnu omladinu koji zure u nas retke životinje koje imaju tako veliki nos i tako velike uši i tako velike oči...

Ovde se retko ko od stranaca zadržava. Pa dobra prilika da nas osmotre izbliza, barem mladjarija koja još običava kod kuće.

Kasnije smo igrali bilijar, igra obavezno prisutna u skoro svakom karaoke baru ili birtiji.

Tu smo morali da otpevamo po jednu. Naše uporno odbijanje u početku izaziva sumnju, dali smo normalni ili ne.

Kada smo odradili i to, postali smo normalni. Sada više nije bilo sumnje ko smo, ha!

To smo već naučili pre. Ko ovde ne peva, taj nije čist u glavi.

Ujutru smo dobili vest, idemo dalje. Sunce ogranulo. Sada smo se ukrcali u jedan od onih dugih čamac sa motorom pozadi, gola istina.

Ipoh je bio pozitivan da ćemo imati dobar trip. Neke stvari su već bile utovarene u čamac, neki provijant, kablovi i akumulatori. Nas dvojica smo jedini putnici.

Otisnismo se lako i brzo. Sledećih desetak kilometara su bili..... frapantni. Nije dugo potrajalo dok ne naidosmo na masivne brzake i strmine koje nisam mogao da predvidim ni ja. Ovde je bio valjda najveći uspon, valjda. Dosta stena okolo, klanci koji su se smenjivali često. Iako smo bili spremni na sve ovo je ipak bilo oooo, zar se i to može!

Talasi su bili vrtoglavi i nepredvidivi tako da smo se grozničavo držali za čamac. Kasnije se pokazalo da je sve to bila paranoja poznata kao „*prvi poljupci*“. Jer naš Ipoh je i dalje samo mirno pušio i uživao u prirodi....

Onda smo isplivali u mirne vode, iznenada. Na sledeći nivo. Sledeći nivo??

Opet sve to iznova samo malo kasnije. I tako tri puta.

Onda skrenusmo desno u neku pritoku. Malinau reka. Mirna, bistra, tiha, ni mreškanja nema.

Nekih dvadest minuta i stgosmo na odredište. Kakav spokojni kutak.

Zoran Spasić